

**Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka
im. J. Lompy w Katowicach
Filia w Zawierciu**

*„Kałamarz i piórko” - mini kaligrafia
program wspomagający motorykę małą u dzieci
w wieku przedszkolnym*

Opracowała:

mgr Aneta Wspaniała

„Dziecko w zabawie kształci swoje zmysły, doskonali sprawność motoryczną, wzbogaca wiedzę o świecie, ale także wzbogaca wiedzę o samym sobie, to znaczy poznaje swoje możliwości i uczy się je oceniać.
(V. Axline)

1. Wprowadzenie

Celem wychowania przedszkolnego jest wsparcie całościowego rozwoju dziecka. Zabawa – podstawowa aktywność dziecka - rozwija w nim oczekiwania poznawcze, jest najlepszym rozwiązaniem metodycznym, które sprzyja jego wszechstronnemu rozwojowi.

Literatura to świat, z którego dziecko może czerpać wartości, zasady postępowania, uczyć się reguł, jakie rządzą rzeczywistością i wzory zachowań. Wartościowa, dobrze dobrana literatura może być dla dziecka źródłem wiedzy o świecie i ludziach, budzić w nich wrażliwość na sprawy innych. W pracy z dzieckiem w wieku przedszkolnym bardzo ważna jest potrzeba kształtowania wrażliwości na piękno żywego słowa.

Przedszkole jest miejscem, w którym poprzez zabawę dziecko poznaje alfabet liter drukowanych. Zabawy z wykorzystaniem atramentu i gęsiego pióra oparte na tekstach literackich (opowiadaniach z elementami biblioterapii) nie tylko przygotowują do nauki pisania liter, stanowią także ciekawą i atrakcyjną dla dzieci technikę planowania ruchu przy kreśleniu znaków o charakterze literopodobnym, wykonywania ćwiczeń czytania liniatury, wodzenia po śladzie i zapisu wybranego znaku graficznego. Proces pisania wymaga od dziecka szeregu skomplikowanych czynności. Aby opanować tę umiejętność, dziecko musi prawidłowo spostrzegać oraz zapamiętać obraz graficzny liter, musi rozpoznawać dźwięki wchodzące w skład wyrazu, następnie podporządkować im odpowiednie znaki graficzne, aby wreszcie w należytej kolejności je zapisać. Oprócz tego proces pisania wymaga odpowiednio sprawnej ręki. Ręka to doskonałe narzędzie wyspecjalizowane w wielu zadaniach odgrywające ogromne znaczenie w życiu każdego człowieka. Motoryka mała odnosi się do czynności związanych z użyciem palców i dłoni. Czynności z zakresu motoryki małej pobudzane są poprzez naśladowanie, percepcję, motorykę dużą, a przede wszystkim koordynację wzrokowo - ruchową. Według Słownika pedagogiki specjalnej Małgorzaty Kupisiewicz *„motoryka to zdolność organizmu do wykonywania ruchów umożliwiających zmiany położenia w przestrzeni całego ciała lub poszczególnych jego części*

względem siebie”. Stanowi kompleks indywidualnych właściwości psychofizycznych, rozwijających się na podstawie wrodzonych zadatków biologicznych. Rozwój cech motoryki nie jest zsynchronizowany, każda z nich ma nieco inne tempo rozwoju i zależy w dużym stopniu od dojrzewania organizmu. Wyróżnia się motorykę dużą (sprawność ruchowa całego ciała) i motorykę małą (sprawność ruchową rąk w zakresie drobnych, precyzyjnych ruchów).

Ołówek i pióro są podstawowymi narzędziami używanymi do pisania. Nabycie odpowiedniego chwytu, który pozwala na skuteczne i sprawne manipulowanie tym narzędziem jest konsekwencją osiągnięcia odpowiedniego etapu rozwoju motorycznego ręki oraz systematycznie sterowanego procesu nabywania nawyków ruchowych i praktyki.

Program ma charakter wychowawczy, realizowany będzie od roku szkolnego 2020/2021 w zawierciańskich przedszkolach i szkołach z oddziałami przedszkolnymi. Udział dzieci przedszkolnych w spotkaniach jest dobrowolny, działania i efekty końcowe nie podlegają ocenie.

Program opracowano zgodnie z:

Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 lipca 2018 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. z 2018, poz.1679).

2. Cele i zadania programu

Głównym celem programu jest rozwijanie umiejętności grafomotorycznych dzieci przy wykorzystaniu tekstu literackiego i różnych technik pisarskich. Jego celem jest także kształtowanie wśród dzieci w wieku przedszkolnym – 6 letnich - umiejętności obcowania z literaturą, budzenia wśród nich zamiłowań czytelniczych, kreowania umiejętności rozmowy o własnych emocjach oraz spontanicznego udziału w zabawach z wykorzystaniem tekstu literackiego.

Powstał w trosce o jak najlepszą i bezstresową stymulację rozwoju funkcji motorycznych dzieci sześciolletnich. Oparty jest na założeniu, że dzieci najlepiej uczą się przez działanie – najefektywniej i najchętniej w czasie zabawy.

Cele programu są zbieżne z nadrzędnymi obszarami działalności edukacyjnej wychowania przedszkolnego, wspiera on wszechstronny rozwój dziecka w obszarach poznawczym, fizycznym, a także emocjonalno- społecznym kształtując umiejętności:

- **w obszarze fizycznym:**

- rozwijanie sprawności manualnej (motoryki małej)
 - udział w zabawach integracyjnych, relaksacyjnych
 - **w obszarze emocjonalnym:**
 - zaciekawienie nowymi metodami i technikami plastycznymi,
 - rozwijanie wrażliwości estetycznej,
 - wyrażanie emocji przez ekspresję plastyczną
 - **w obszarze społecznym:**
 - kształtowanie umiejętności pracy w grupie
 - realizowanie zasad ustalonych na czas realizacji programu,
 - **w obszarze poznawczym:**
 - słuchanie czytanego tekstu;
 - odpowiadanie na pytania związane z treścią opowieści,
 - poznawanie nowych metod i technik plastycznych;
 - twórcze wykorzystanie pozyskanych umiejętności do wykonania własnej ilustracji;
- Podejmowanie samodzielnej aktywności poznawczej

3. Metody i formy pracy

Do realizacji programu zastosowano **metody:**

- podające- informujące oparte na przekazie słownym) – metoda głośnego czytania, pogadanka, wyjaśnienie, rozmowa kierowana, praca z tekstem
- pogładowe – oglądanie ilustracji, książek,
- twórczego rozwiązywanie problemów- dyskusja, metoda zadań stawianych do wykonania,
- problemowe (oparte na samodzielnym dochodzeniu do wiedzy),
- eksponujące (oparte na obserwacji) impresje ruchowe, eksponowanie prac dzieci.

Techniki

- gry i zabawy (integracyjne, paluszkowe)
- twórczość plastyczna (rysowanie po śladzie, uzupełnienie rysunków brakującymi elementami)

Formy :

- praca indywidualna,
- praca w grupie,

- praca zespołowa

Środki dydaktyczne:

1. opowiadania (teksty opowiadań biblioterapeutycznych) m.in. „ Pysiowa złośnica”, „Pszczółka modelka”, „Przyjaciele żabki”, „O Kiplingu, który chciał być kolorowy”
2. kałamarze, gęsie pióra, atrament (różne kolory), przyrządy służące do pisania dawniej i dziś (drewniane patyczki, stalówki, różnego typu pióra wieczne) prezentacja multimedialna- „Sztuka dawnego pisania” , karty pracy (ilustracje grafomotoryczne), złote gęsie pióra do rozdania dzieciom, strona tytułowa książki, obwoluta do złożenia grupowej książki z powstałych prac dzieci.

Zasady obowiązujące podczas zajęć:

- dobrowolności udziału w zajęciach,
- zapewnienie poczucia bezpieczeństwa,
- współdziałania w grupie;
- brak ocen,
- utrzymania atmosfery życzliwości i wsparcia przez prowadzącego.

Przewidywane efekty programu:

Dziecko:

- chętnie podejmuje aktywność graficzną;
- zwraca uwagę na przyjmowaną pozycję ciała w trakcie rysowania, malowania, czy prób pisania;
- pamięta o właściwym ułożeniu narzędzia piszącego (ołówka, kredki) w dłoni;
- potrafi kontrolować siłę nacisku ręki podczas zadań graficznych;
- potrafi kreatywnie wykorzystywać swój ruch i umiejętności grafomotoryczne;
- poprawi ogólną sprawność ruchową
- potrafi rozpoznać i nazywać emocje;
- chętnie wypowiada się na dany temat;

- współpracuje w grupie;

Organizacja zajęć

Program „Kałamarz i piórko” powstał z myślą o dzieciach w wieku przedszkolnym- 6-letnich. Będzie realizowany na terenie przedszkoli w wyznaczone dni od września w roku szkolnym 2020/21.

Wykaz scenariuszy zajęć w obrębie programu :

- Atramentowa Ptysiowa złośnica
- W krainie Grafobajek
- Jesienne Skarby

Ewaluacja

Ewaluacja ma na celu wykazanie czy wyznaczone cele i założenia programu zostały spełnione.

Ewaluacja programu odbywać się będzie poprzez:

- obserwację zachowań uczniów podczas zajęć,
- rozmowy z dziećmi i wychowawcami,
- badań samopoczucia dzieci (buka smutna, wesoła),
- ankiety przeprowadzonej na zakończenie zajęć w danej grupie (załącznik 1.)

Bibliografia

1. Barańska Małgorzata : Paluszkami tak i siak - Zabawy paluszkowe z wierszykami. Gdańsk: Harmonia, 2012
2. Bogdanowicz Marta: Integracja percepcyjno-motoryczna: teoria – diagnoza – terapia. Warszawa, Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej, 2000.
3. Piszczek Maria: Diagnoza i wspomaganie rozwoju dziecka. Wybrane zagadnienia. Warszawa, Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej, 2007.
4. Włoch Stanisława, Włoch Agnieszka: Diagnoza całościowa w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej. Wybrane problemy i rozwiązania. Warszawa, Wydaw. Akademickie „Żak”, 2009.
5. Franczyk Anna, Krajewska Katarzyna: Zabawy i ćwiczenia na cały rok. Propozycje do pracy z dziećmi młodszymi o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Kraków, Oficyna Wydaw. „Impuls”, 2007.
6. Majewska Jolanta, Majewski Andrzej: Zarys psychomotoryki. Główne nurty psychomotorycznego wspierania rozwoju dzieci i młodzieży. Teoria i praktyka. Gdańsk, HARMONIA, 2012.
7. Makris Maria, Umiastowska Danuta: Rozwój fizyczny i motoryczny dziecka w wieku przedszkolnym. Szczecin, Wydaw. Nauk. Uniwersytetu Szczecińskiego, 2001.
8. Birch, Ann : Psychologia rozwojowa w zarysie : od niemowlęstwa do dorosłości . Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2007.
9. Klim-Klimaszewska Anna: Pedagogika przedszkolna : nowa podstawa programowa. Warszawa : Instytut Wydaw. Erica, 2010.
10. Schaffer Rudolph H.: Psychologia dziecka. – Warszawa : Wydaw. Naukowe PWN, 2014.
11. Gispert Carlos, Vidal José A., Millán Julia: Wielki podręcznik dla nauczycieli przedszkoli i szkół podstawowych. Teoria i scenariusze zabaw. Kielce: Wydawnictwo Jedność, 2014.
12. Matejczuk Joanna: Rozwój dziecka. Wiek przedszkolny: wiek: 2/3-5/6 lat/. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych, 2014.
13. Przetacznik-Gierowska Maria, Makiello-Jarża Grażyna: Psychologia rozwojowa i wychowawcza wieku dziecięcego. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1992.
14. Kupisiewicz Małgorzata: Słownika pedagogiki specjalnej. Warszawa, Wyd. Nauk. PWN, 2014.

15. Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 lipca 2018 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. z 2018, poz.1679).
16. Drożdżewicz Krystyna, Lidia Ippoldt: Bajkowa niania. Bajki pomagajki dla najmłodszych. Skawina, 2011.

Przykładowy scenariusz zajęć edukacyjnych

Temat zajęć: Atramentowa Pysiowa złośnica

2. Uczestnicy: 6 latki

3. Czas: 45 minut.

4. Cele główne:

- promowanie idei głośnego czytania,
- kształtowanie kompetencji czytelniczych wśród dzieci poprzez spotkanie z tekstem literackim,
- kształtowanie postaw moralnych,
- rozwijanie umiejętności nazywania własnych uczuć;
- wdrażanie dzieci do wypowiadania się na określony temat ,
- wzbudzenie zainteresowania poznania różnych technik pisarskich
- doskonalenie sprawności grafomotorycznej rąk, precyzji i koordynacji ruchów dłoni
- rozwijanie wyobraźni twórczej poprzez wykonanie pracy plastycznej,

5. Cele operacyjne:

Dziecko:

- słucha opowiadania,
- wypowiada się na temat utworu literackiego,
- dziecko nazywa emocje,
- dziecko potrafi określić, czym jest złość i jak sobie z nią radzić,
- szanuje emocje swoje i innych dzieci;
- dziecko wie do czego wykorzystywano pióro i kałamarz w przeszłości,
- wykonuje pracę,
- rysuje po śladzie,
- wykonuje ćwiczenia kształtujące utrzymanie prawidłowej postawy ciała podczas rysowania;

- uczestniczy w zabawach ruchowych

6. Formy pracy:

- indywidualna,
- grupowa,

7. Metody pracy:

- Oparte na słowie (opowiadanie pogadanka)
- Oparte na działalności praktycznej
- Oparte na pomiarze i obserwacji

8. Pomoce dydaktyczne:

tekst opowiadania biblioterapeutycznego - Pysiowa Złośnica (załącznik nr 2), kałamarze, gęsie pióra, atrament (różne kolory), przyrządy służące do pisania dawniej i dziś (obsadka do pióra, stalówki, różnego typu pióra wieczne) prezentacja multimedialna- „Sztuka dawnego pisania”, karty pracy (ilustracje grafomotoryczne do opowiadania” Pysiowa złośnica”), złote gęsie pióra do rozdania dzieciom, strona tytułowa książki, kredki, obwoluta do złożenia grupowej książki z powstałych prac dzieci.

9. Przebieg zajęć

- **Powitanie grupy i wprowadzenie w tematykę zajęć**

Integracyjna Zabawa paluszkowa -Nauczyciel razem z dziećmi wykonuje ćwiczenia przygotowujące do zajęć- ćwiczenia kształtujące małą motorykę

Pada deszczyk, pada, pada, (Uderzamy palcem o stół) coraz prędzej z nieba spada. (Przebieramy wszystkimi palcami.) Jak z konewki woda leci, (Uderzamy całymi dłońmi o podłogę.) A tu błyskawica świeci... (Klaszczemy w dłonie nad głową.) Grzmot !!! (uderzamy piąstkami o stół.) Paluszki się budzą

Stuk... stuk... stuk... (dziecko trzyma rączkę w piąstce i stuka)

Kto tam?

Kciuk. (zamknięta piąstka, kciuk na zewnątrz)

A kuku, kochany kciuku! (dziecko dotyka kciukiem palca wskazującego)

Wstawaj, wstawaj, czas do pracy (palec dotknięty przez kciuka powstaje, czyli prostuje się)

Jaką mamę nam wyznaczy.

Powtarzamy kolejno z każdym palcem aż do małego.

Stuk... stuk... stuk... (dziecko trzyma rączkę w piąstce z wyciągniętym i wyprostowanym palcem wskazującym i stuka)

Kto tam?

Kciuk. (wyciąga także kciuk na zewnątrz)

A kuku, kochany kciuku! (dziecko dotyka kciukiem palca środkowego)

Wstawaj, wstawaj, ty dryblasie (palec środkowy dotknięty przez kciuka powstaje, czyli prostuje się)

Popatrz, już czekamy na cię.

Stuk... stuk... stuk... (dziecko trzyma rączkę w piąstce i stuka – wyciągnięty palec wskazujący i środkowy)

Kto

tam?

Kciuk. (dziecko wyciąga także kciuk na zewnątrz)

A kuku, kochany kciuku! (dziecko dotyka kciukiem palca serdecznego)

Wstawaj, paluszku serdeczny (palec dotknięty przez kciuka powstaje, czyli prostuje się)

Patrz, już widać blask słoneczny.

Stuk... stuk... stuk... (dziecko trzyma rączkę w piąstce i stuka – wyciągnięty palec wskazujący, środkowy i serdeczny)

Kto tam?

Kciuk. (dziecko wyciąga także kciuk na zewnątrz)

A kuku, kochany kciuku! (dziecko dotyka kciukiem palca małego)

• **Rozmowa z dziećmi oparta na ekspozycji**

Nauczyciel poprzez omówienie narzędzi wykorzystywanych w dawnych czasach do pisania zachęca dzieci do samodzielnej pracy z atramentem i piórem (prezentacja multimedialna, patyczek atrament, kałamarz, gęsie pióro, stalówka).

- **Prezentacja utworu „Pysiowa złoźnica”**
- **Rozmowa kierowana na temat utworu :**

Nauczyciel zadaje dzieciom pytania :

Kto jest bohaterem opowiadania?

Jak zachowywała się Pysia?

Dlaczego Pysia Często się złościła ?

- **Tworzenie ilustracji do opowiadania**

Nauczyciel rodza dzieciom pióra, kałamarze, atrament. Dzieci siadają przy stoliku, nauczyciel informuje dzieci, co będą robić, rozdaje dzieciom kartki, na którym znajduje się wykropkowany obrazek. Dzieci rysują po śladzie przy pomocy gęsiego piórka i atramentu. Nauczyciel zwraca uwagę na proporcję i estetykę pracy. Po wykonaniu obrazka dzieci mają za zadanie przy pomocy kolorowych kredek wypełnić tło rysunku

• **Ewaluacja zajęć**

Dzieci otrzymują buźki -smutną i wesołą. Na stoliku zostawiają tylko ta buźkę, która odpowiada ich emocjom:

„Moja minka jest dziś uśmiechnięta, bo podobały mi się na zajęciach, a najbardziej....”

„Moja minka jest dziś smutna bo podczas zajęć nie podobało mi się”

Opiekun grupy obserwujący zajęcia otrzymuje ankietę ewaluacyjną do wypełnienia.

• **Złote pióro**

Nauczyciel rozdanie dzieciom złote pióra, jako pamiątkę za udział w zajęciach

- **Zakończenie**

Nauczyciel dziękuje dzieciom za aktywny udział w zajęciach. Nauczyciel informuje dzieci, iż ich ilustracje po wyschnięciu razem z tekstem opowiadania zostaną oprawione i przekazane wychowawcy. Zwraca dzieciom uwagę, iż stworzoną przez grupę książkę będzie można wypożyczyć do domu i przeczytać z rodzicami, dziadkami, rodzeństwem.

Załącznik 1. Ankieta ewaluacyjna

Ankieta ewaluacyjna dla wychowawców grupy w zajęciach „Kałamarz i piórko”- mini kaligrafia

1. Czy program jest zgodny z misją i wizją przedszkola?

Proszę o uzasadnienie odpowiedzi.

- Tak, dlaczego?.....
- Nie, dlaczego?.....

2. Czy pani zdaniem treści zawarte w programie „Kałamarz i piórko”- *mini kaligrafia* są zgodne z podstawą programową kształcenia przedszkolnego?

.....
.....

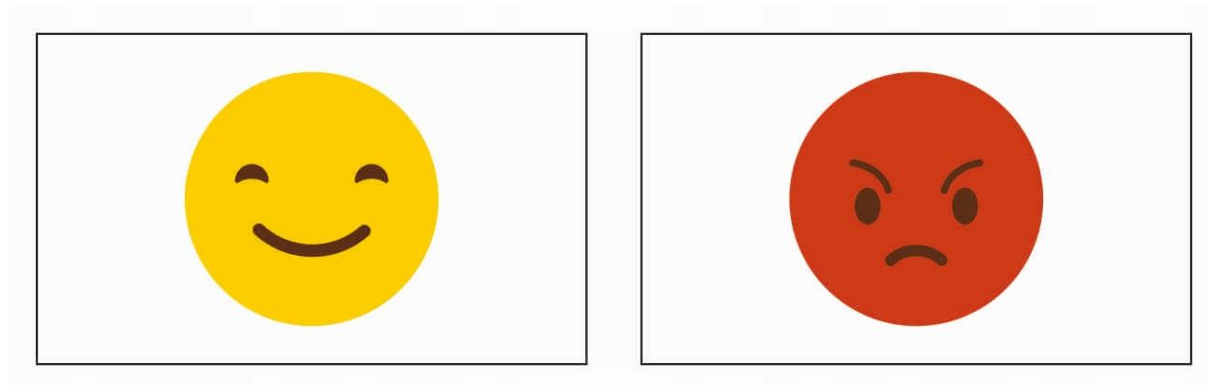
3. Proszę ocenić w skali od 1(bardzo źle) do 5 (bardzo dobrze), jakość programu:

1 2 3 4 5

Metryczka:

Stopień awansu zawodowego :

Bużki do ewaluacji dla dzieci uczestniczących w zajęciach

Dziecko otrzymuje zestaw buzi wyrażających emocje

Prowadzący wyjaśnia znaczenie emotikoniek -

☺Zadowolenie - zajęcia się podobały,

☹smutek, złość - zajęcia się nie podobały,

Zadaniem dzieci jest zostawienie na stoliku tej buzi, która wskaże ich emocje po zakończonych zajęciach a wyrzucenie do kosza tej zbędnej.

Opowiadanie „Pysiowa Złośnica”

W niewielkim królestwie nieopodal wielkiego zamku żyła sobie rodzinka piesków. Mamusia, tatuś i ich córeczka Pysia. Mieszkali oni w pięknym domku, gdzie dziewczynce niczego nie brakowało. Miała tam swój piękny kolorowy pokój, pełen cudownych zabawek, telewizor, komputer, ale przede wszystkim wspinających rodziców.

Kochali oni swoją córeczkę bardzo, ale czasami byli bardzo smutni. Było to wtedy, gdy Pysia zaczynała się złościć. Niestety dziewczynce zdarzało się to dosyć często.

Koledzy z klasy nazywali ją nawet Pysią złośnicą i nie bardzo lubili się z nią bawić. Gdy tylko Pysia nie dostawała od rodziców czegoś, czego chciała, lub koledzy nie chcieli jej oddać ulubionej zabawki, dziewczynka rzucała się na podłogę, krzyczała i kopła nóżkami lub zaczynała bić inne dzieci. Kiedyś nawet nabiła koleżkę guza, bo uderzyła go z całej siły ciężkim drewnianym klockiem. Nic więc dziwnego, że dzieci bały się Pysi złośnicy. Dziewczynka jednak lubiła chodzić do szkoły i nie wiedziała, dlaczego dzieci nie lubią się z nią bawić.

Gdy kiedyś nie znalazła sobie towarzysza zabaw i odeszła bardzo obrażona do kąta, podszedł do niej mały krasnoludek, którego dziewczynka bardzo lubiła. Krasnoludek zapytał Pysię, czemu stoi sama, a ona, zła na dzieci, odpowiedziała naburmuszona, że nikt nie chce się z nią bawić, a ona nie wie dlaczego. Krasnoludek powiedział, że zabawki też nie lubią, jak Pysia się nimi bawi, ponieważ bardzo często, złościąc się, rzuca je byle gdzie.

Zdarzyło się, że lalce naderwała rączkę, misiowi rozdarła futerko.

Krasnoludek pokazał też swoją, zniszczoną przez Pysię, czapeczkę. Powiedział również, że każda zabawka czuje te wszystkie krzywdy, tak samo jak dzieci. Pysia zastanawiała się przez chwilę nad tym, co powiedział jej krasnoludek. Potem zapytała, co może zrobić, by dzieci i zabawki polubiły ją. Krasnoludek powiedział, że może w tym pomóc dziewczynce, pod warunkiem, że sama bardzo będzie tego chciała. Umówili się, że jak tylko Pysia będzie chciała się zezłościć, zaciśnie mocno paluszki, zamknie oczy, a krasnoludek pogłaszcze ją czarodziejskim piórkiem po policzku. Postanowili wypróbować wymyślony przez krasnoludka sposób.

Nie od razu pomogło, ale po chwili Pysi zrobiło się lepiej. I tak za każdym razem Pysi pomagał krasnoludek, który podpowiadał dziewczynce, co ma robić, kiedy tylko się rozzłościła. Później dziewczynka już sama pamiętała o swoim czarodziejskim sposobie na gniew. Próbowала go stosować także w domu, kiedy już, już miała się rozzłościć na rodziców. Zauważyła, że rodzice rzadziej się smućą, a dzieci w szkole częściej się do niej uśmiechają i bawią się z nią.

Pysia złościła się coraz mniej, nie tupała już nogami, nie rzucała się na ziemię i nie biła dzieci. Dziewczynka po jakimś czasie zyskała wielu przyjaciół, z którymi bardzo chętnie się bawiła, często oddając im swoje ulubione zabawki. Była też zapraszana do domów koleżanek i kolegów na ich imieniny czy urodziny.

Pewnego dnia podeszła w szkole do półki, na której leżał krasnoludek, i wyszeptała do niego: –

Dziękuję Ci, Ty jesteś moim najlepszym przyjacielem, bo podarowałeś mi najlepszy sposób na złość.

tekst autorstwa:

Lidii Ippoldt "Pysiowy sposób na złość (dla dzieci, które często wpadają w złość)

Przykładowe ilustracje do rysowania po śladzie za pomocą gęsiego pióra i atramentu

